

Verslag eerste SIG-meeting SWARE

Tijdstip: 26 oktober 2016, 17.00 – 18.00 uur

Locatie: GS-zaal, Provinciehuis, Zuid-Hollandplein 1, Den Haag

Vastgesteld door IBD, 20-12-2016

Aanwezig:

- Arnoud Rodenburg (voorzitter, burgemeester Midden-Delfland, tevens voorzitter van de Vereniging Regio Water en van de Landschapstafel Hof van Delfland)
- Alexander van Steenderen (wethouder Schiedam, met onder meer in portefeuille de kwaliteit van het buitenstedelijke gebied, lid van de bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat Metropoolregio Rotterdam-Den Haag, lid Vereniging Regio Water)
- Adri Bom-Lemstra (gedeputeerde Ruimte, Economie en Innovatie, Provincie Zuid-Holland)
- Erik Pool (directeur Participatie bij ministerie van Infrastructuur en Milieu, tevens secretaris van Overlegorgaan Infrastructuur en Milieu)
- Bas Leurs (secretaris / SIG-manager)
- Manita Koop (directeur Vereniging Regio Water, Leadpartner SWARE)
- Stephan van Dijk (Vereniging Regio Water, Financieel en communicatie manager SWARE)

Opening en welkom

Adri Bom-Lemstra heet de aanwezigen welkom.

Vervolgens geeft **Arnoud Rodenburg** een introductie op het SWARE-project. Hij gaat daarbij in op het belang van natuur en cultuurhistorisch erfgoed voor de gebiedsontwikkeling rond binnenlandse vaarwegen. Samenwerking is daarbij van cruciaal belang, om ruimtelijke kwaliteit te realiseren en slimmer ruimtegebruik te stimuleren. De regionale economie wordt daarmee versterkt. Alexander van Steenderen suggereert om ook de roadmap Next Economy te betrekken bij SWARE (<http://mrdh.nl/RNE>).

In dit project wordt de motor gevormd door de Stakeholder and Institutional Learning Group (SIG), in deze regio Zuid-Holland ook Institutionele Bestuurlijke Denktank (IBD) genoemd.

Arnoud Rodenburg geeft onder meer de volgende vragen mee aan de leden van de IBD:

- Hoe ga je om met verschillende belangen om beleidsdoelstellingen te realiseren?
- Hoe creëer je samenwerking zonder direct te vervallen in structuurdiscussies?
- Hoe werkt dat bij natuur- en cultuurhistorisch erfgoed langs het binnenlandse vaarwater, waar je per definitie moet samenwerken om de ruimtelijke kwaliteit te versterken en daarmee de economie?
- Hoe manage en exploiteer je op een duurzame manier je erfgoed langs binnenlandsvaarwater (Sustainable heritage management of Waterway Regions).
- Krijg je meer werkgelegenheid en een sterker vestigingsklimaat wanneer we goede regie voeren op die samenwerking?
- Hoe dan?

- Hoe gaat het in andere EU landen?
- Wie heeft/hebben daarin een welke rol?

Intro op SWARE

Manita Koop gaat aan de hand van de hand-out dieper in op het project. In deze eerste bijeenkomst van de IBD willen we vooral stilstaan bij:

- rol, samenstelling en werkwijze van de Institutionele Bestuurlijke Denktank, en
- de regionale analyse en keuze/prioritering van “good practices”.

SWARE is een Europees Interreg-project, met een budget van ongeveer € 1,37 miljoen voor alle partners samen. Het project kent een doorlooptijd van 5 jaar, 2016 – 2020. Het genoemde bedrag is gedeeltelijk bedoeld voor het te doorlopen proces in Zuid-Holland en gedeeltelijk voor de projectleiding door VRW. VRW is als lead-partner ook verantwoordelijk voor de kennisoverdracht van ‘good practices’. **Adri Bom-Lemstra** geeft aan dat het budget overall beperkt is, maar ons goed kan helpen in het verder brengen van bestaande ambities.

In de kern gaat SWARE erom, om de potentie van het water in Zuid-Holland beter te benutten in samenwerking met bestaande netwerken, om te achterhalen wat daarvoor nodig is en te leren van ervaringen in andere regio’s. Zo kan het interessant zijn om ervaringen uit te wisselen met de metropoolregio in Milaan, waar de bestuurlijke verhoudingen veranderen. Hoe zorgen we ervoor dat onze partners kunnen doen wat nodig is om de potentie van het water in Zuid-Holland beter te benutten, onder meer voor regionale structuurversterking?

De IBD denkt mee over de relevante vragen en maakt daarbij gebruik van bestaande netwerken, zoals bijvoorbeeld landschapstafels en erfgoedtafels, die in Zuid-Holland samenwerken rond de belangrijke inhoudelijke thema’s van SWARE.

Manita Koop sluit af met twee concrete vragen die vandaag voorop staan: hoe identificeren we de juiste stakeholders en welke input hebben de aanwezigen voor de op te stellen regionale analyse?

Afbakening en opgave

De toelichting roept bij **Alexander van Steenderen** de vraag op hoe we kunnen komen tot een prioritering van de op te pakken onderwerpen. Met welke concrete vragen gaat de IBD concreet aan gang en welke onderwerpen zijn voor de IBD misschien minder relevant om op te pakken? Ook is het van belang om het ambitieniveau daarbij helder te maken.

Er zijn veel onderwerpen die van invloed zijn op het (beter) benutten van de potentie van het water in Zuid-Holland. De volgende vragen komen aan de orde:

- Wat is het beoogde eindresultaat van SWARE? (komt er een actieplan voor 20 jaar, of identificeren we lacunes en gaan we daar aan werken)
- Welke knoppen voor groei van potentie beschouwen we? Hebben we het over bedieningsregimes van bruggen en sluizen (beperkte scope) of nemen we ook de potentie van/voor de beroepsvaart mee?
- Kunnen we instrumenten te pakken krijgen die helpen bij beter heritage management, en die voor een langere periode dat dit project gelden?
- Wat kan worden verbeterd om te komen tot slim ruimtegebruik en ruimtelijke structuurversterking?
- Op welke dimensies is water onderbelicht? Met welke aspecten van water (wateroverlast, waterkeringen, waterrecreatie, watertekort, waterkwaliteit, etc.) moeten we rekening houden?
- Hoe kan de bestuurlijke aandacht voor water en waterrecreatie beter worden georganiseerd? Momenteel zijn de bestuurlijke verantwoordelijkheden versnipperd

verdeeld, waarbij veel samenwerkende partijen ieder een deel van de opgave voor hun rekening nemen. Dit terwijl het beheer en gebruik van het water, en ook ingrepen in het watersysteem, altijd consequenties hebben over grenzen heen.

- Welke financiële bronnen kunnen worden aangeboord?

De relatie met de omgevingswet wordt door de denktank sterk gevoeld. Er zal in toenemende mate sprake zijn van een ontwikkelingsstrategie, waarbij overheden aangeven welke doelen en ambities er zijn, in plaats van dat overheden vertellen wat niet mag. De vraag ligt voor hoe vanuit de denktank input kan worden meegegeven aan de omgevingsvisie(s) die deel uitmaakt/uitmaken van integratie- en participatieprocessen en die disciplines samenbrengt/samenbrengen.

Geconcludeerd wordt dat:

- We ervoor moeten waken dat de opgave te breed wordt;
- Het daarbij belangrijk is om uit te gaan van bestaande ambities op het gebied van waterrecreatie (overzicht van bestaande ambities is bij volgende IBD-bijeenkomst input; tijdens gesprek worden bijvoorbeeld Rivier als getijdenpark en doorsteek Rotte genoemd als bestaande ambities);
- We na moeten gaan waarom deze niet van de grond komen;
- En dat we op basis daarvan tot verbeteruggesties komen, die in instrumenten kunnen landen die voorbij de looptijd van SWARE gaan;
- De relatie met de omgevingswet van belang is, omdat hier gewerkt wordt aan ontwikkelingen en aan integratie en participatie, die ook bijdragen aan een betere benutting van de potentie die het water biedt

Uit de EPZ-monitor blijkt dat toerisme ook in Zuid-Holland in de afgelopen jaren, ondanks de crisis een economische groeiemarkt was. En naar verwachting blijft toerisme een groeiemarkt. Die notie, gevoegd bij het versnipperde karakter van water en waterrecreatie, leidt tot de conclusie dat er veel winst is te behalen.

Manita Koop voegt daaraan toe dat het recreatieve gebruik van de binnenlandse waterwegen en omgeving ook een thermometer is voor hoe goed je het doet qua woon- en vestigingsklimaat.

Rol, samenstelling en werkwijze Institutionele Bestuurlijke Denktank (IBD)

Rol van denktank

De IBD benadrukt dat zij zichzelf ziet als denktank, die versnelling kan brengen in een aantal opgaven dat gerelateerd is aan het beter benutten van de potentie van het water in Zuid-Holland. Belangrijk is daarbij dat de denktank mede richting geeft aan het formuleren van de kennisvragen, en ook de kennisuitwisseling stimuleert met bestaande netwerken. Zo werkt de denktank twee kanten uit.

In relatie tot bestaande netwerken geeft **Erik Pool** vanuit zijn ervaring bij het Overlegorgaan Infrastructuur en Milieu aan dat er twee onderwerpen sterk in beweging zijn. Het eerste punt is dat klassieke lobbygroepen niet altijd meer goed weten wat “de achterban” wil, omdat de achterbannen steeds diverser zijn. Daarmee moet rekening gehouden worden bij “klassieker overlegstructuren”: vertegenwoordigen de organisaties nog wel de groep die zij en hun gesprekspartners menen te vertegenwoordigen?

Complementair hieraan is het feit dat nieuwe netwerken steeds meer kunnen toevoegen. **Erik Pool** noemt als voorbeeld (uit velen) “Pakhuis de Zwijger”: het netwerk is continu in beweging, je weet niet goed hoe je “het netwerk” benadert, maar er zit veel energie en bindt stakeholders op een andere, en minder structurele manier.

Samenstelling

Eerst wil de IBD de ambitie van het project scherper krijgen. Dan pas kan beter worden besloten welke personen / organisaties aan de IBD toegevoegd worden. De insteek is nu om te werken met een IBD op hoog bestuurlijk niveau, waarbij de samenstelling in aanvullende bijeenkomsten flexibel wordt samengesteld op de specifiek te bespreken onderwerpen. Wel wordt door iedereen aangegeven dat de IBD toch zeker moet worden uitgebreid met een ondernemer. Mogelijk kunnen ook institutionele beleggers betrokken worden vanuit hun belang.

Adri Bom-Lemstra geeft aan dat in de IBD en in aanpalende werksessies enthousiaste mensen nodig zijn, en dat het belangrijk is dat enthousiasme te benutten. Het gaat erom (ook) de stille meerderheid van belanghebbenden te identificeren.

De Europese subsidie voor het project SWARE brengt een aantal verplichtingen met zich mee. Een daarvan is dat aan de IBD ook een thematisch expert moet worden toegevoegd. **Erik Pool** leidt hieruit (terecht) af dat de IBD alleen een lerende groep kan zijn in Interreg-termen als er inderdaad thematische experts aansluiten, en hij vraagt of bijvoorbeeld ook een sluiswachter wiens familie al lang een sluis bedient als thematisch expert kan worden toegevoegd? Die mogelijkheid is er zeker, dus het is ook aan de IBD om na te denken over welke thematische expert(s) wanneer uitgenodigd worden. Per thema kan dan een expert worden uitgenodigd.

Regionale analyse en keuze/prioritering van “good practices”

Vragen voor regionale analyse

In de regionale analyse komt ook een aantal trends aan de orde. Een trend die door de IBD aangedragen wordt om mee te nemen in de analyse is de regionalisering van de bestuurscultuur. Hoe helpt dit de governance rondom het water?

Een andere vraag die **Erik Pool** mee zou willen nemen is hoe – bij het duurzame beheer van het culturele en natuurlijke erfgoed - om te gaan met de klassieke vraagstukken die bij ‘duurzaamheid’ komen kijken:

1. De kosten en baten van een duurzaam project zijn niet gelijk verdeeld over stakeholders
2. De kosten gaan voor de baat uit (tijdsaspect)

Good practices

Het gesprek van de IBD richt zich vervolgens op de regionale analyse en de manier waarop ‘good practices’ kunnen worden geprioriteerd. **Adri Bom-Lemstra** geeft aan dat het daarbij van belang is om stil te staan bij de vraag of de IBD in staat is om het typisch Nederlandse eruit te lichten. Wat onderscheidt Nederland (en Zuid-Holland) van andere regio’s en wat betekent dat voor de kopieerbaarheid van ‘good practices’?

Zo schetst **Arnoud Rodenburg** dat de positie van de burgemeester in Nederland heel anders is dan de positie van de burgemeester in andere landen. Dit zegt iets over de verhoudingen in het Nederlandse politieke stelsel. **Erik Pool** vult hierop aan door aan te geven hoe in Amerika werd gereageerd op de overstromingen in New Orleans enkele jaren geleden. Daarbij werd in eerste instantie gekeken naar de sterkte van de dijken. Daarachter ligt echter een veel grotere vraag, namelijk hoe het duurzaam beheer van het systeem verbeterd kan worden. Deze aanpak zit verankerd in het Nederlandse systeem van Waterschappen.

Ook andere voorbeelden die kunnen dienen om de analyse verder te brengen zijn besproken. In een eerder project rond de Oude Rijnzone is veel energie gestoken in het mobiliseren van de gemeenten

aan de Oude Rijn. Toen het project afliep, is de voortgang van het aanjagen van projecten aan de Oude Rijn gestopt. Hoe kwam dit?

Arnoud Rodenburg brengt in hoe de landschapstafel Hof van Delfland het meerjarenprogramma heeft vormgegeven. Het initiatief lag bij de provincie Zuid-Holland, die daarbij ook middelen inzette. De andere partijen aan de landschapstafel legden daar middelen bij, waardoor de mogelijkheid ontstond om een programma met een omvang van € 65 miljoen te ontwikkelen. En juist toen deze coalitie aan de slag wilde, sloot ook een grote partij als DUNEA aan, waardoor het programma nog meer impact krijgt.

Erik Pool voegt hierop aan dat geld in het algemeen niet het probleem is, maar dat het wel de uitdaging is om (overheids-) geld te koppelen aan goede projecten. Overheden hebben een ander financieel probleem.

Door goed voor ogen te houden voor wie de projecten uitgevoerd worden, kan mogelijk ook een stap gezet worden. Termen als inspelen op wat de gebruiker wil, weten wat de gebruiker wil, en het doorbreken van patronen waarbij overheden en ondernemers op elkaar wachten komen voorbij. Hieruit kunnen ook 'good practices' komen. Manieren om te weten te komen wat de gebruiker wil zijn in ontwikkeling, en **Adri Bom-Lemstra** noemt als goed voorbeeld van benaderen van mensen het Digipanel van de omgevingswet zoals in Delft neergezet door Ferry Förster.

Conclusies voor vervolg

De IBD stelt voor om zo snel mogelijk bijeen te komen om verder te spreken over de regionale analyse en de 'good practices'. Het is belangrijk om ten behoeve van die bijeenkomst een overzicht te hebben van bestaande visies, programma's en ambities. Uit dat overzicht kan dan de focus voor de IBD gehaald worden.

Andere agendapunten voor de komende bijeenkomst van de IBD zijn:

- welke uitbreiding (met bijvoorbeeld een ondernemer) van de IBD is gewenst?
- Welke thema's komen wanneer aan de orde, en wat betekent dat voor aansluiting thematische expert(s)?